Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (šesto vijeće)

27. ožujka 2025.*

„Povreda obveze države članice – Pročišćavanje komunalnih otpadnih voda – Direktiva 91/271/EEZ – Članci 4., 5. i 10. – Onečišćenje osjetljivih područja – Uređaji za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda – Presuda Suda kojom se utvrđuje povreda – Neizvršenje – Članak 260. stavak 2. UFEU-a – Novčane sankcije – Novčana kazna – Paušalni iznos”

U predmetu C-515/23,

povodom tužbe zbog povrede obveze na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a, podnesene 10. kolovoza 2023.,

Europska komisija, koju zastupaju G. Gattinara i E. Sanfrutos Cano, u svojstvu agenata,

tužitelj,

protiv

Talijanske Republike, koju zastupa G. Palmieri, u svojstvu agenta, uz asistenciju M. Di Benedetto, M. Russo i F. Severi, *avvocati dello Stato*,

tuženika,

SUD (šesto vijeće),

u sastavu: A. Kumin, predsjednik vijeća, F. Biltgen (izvjestitelj), predsjednik prvog vijeća, i I. Ziemele, sudac,

nezavisna odvjetnica: T. Ćapeta,

tajnik: G. Chiapponi, administrator,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 13. studenoga 2024.,

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnu odvjetnicu, da u predmetu odluči bez mišljenja,

donosi sljedeću

* Jezik postupka: talijanski

Presudu

1 Svojom tužbom Europska komisija od Suda zahtijeva da:

– utvrdi da je Talijanska Republika, time što nije poduzela potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom od 10. travnja 2014., Komisija/Italija (C-85/13, u daljnjem tekstu: presuda C-85/13, EU:C:2014:251), povrijedila obveze koje ima na temelju članka 260. stavka 1. UFEU-a;

– naloži Talijanskoj Republici da Komisiji plati dnevnu novčanu kaznu u iznosu od 122 760 eura, uz eventualno smanjenje koje proizlazi iz predložene formule postupnog smanjenja, za svaki dan zakašnjenja u izvršenju presude C-85/13, počevši od dana objave presude u ovom predmetu do dana izvršenja presude C-85/13;

– naloži Talijanskoj Republici da Komisiji plati dnevni paušalni iznos od 13 640 eura, uz eventualno smanjenje koje proizlazi iz predložene formule postupnog smanjenja, u ukupnom iznosu od najmanje 9 548 000 eura, računajući od dana objave presude C-85/13 do dana objave presude u ovom predmetu ili do dana izvršenja presude C-85/13, ako taj datum izvršenja prethodi datumu objave presude u ovom predmetu, i

– naloži Talijanskoj Republici snošenje troškova.

Pravni okvir

2 Članak 1. Direktive Vijeća 91/271/EEZ od 21. svibnja 1991. o pročišćavanju komunalnih otpadnih voda (SL 1991., L 135, str. 40.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 1., str. 5. i ispravak SL 2020., L 84, str. 32.), kako je izmijenjena Uredbom (EZ) br. 1137/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. listopada 2008. (SL 2008., L 311, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 4., str. 144. i ispravak SL 2020., L 84, str. 33.) (u daljnjem tekstu: Direktiva 91/271) predviđa:

„Ova se Direktiva odnosi na prikupljanje, pročišćavanje i ispuštanje komunalnih otpadnih voda te pročišćavanje i ispuštanje otpadnih voda iz određenih industrijskih sektora.

Cilj Direktive je zaštita okoliša od štetnih utjecaja ispuštanja gore navedenih otpadnih voda.”

3 U skladu s člankom 2. te direktive:

„Za potrebe ove Direktive:

1. ‚komunalne otpadne vode’ su otpadne vode iz kućanstava ili mješavina otpadnih voda iz kućanstava s industrijskim otpadnim vodama i/ili oborinskim vodama;

2. ‚otpadne vode iz kućanstava’ su otpadne vode iz stambenih objekata i uslužnih objekata koje potječu uglavnom iz ljudskog metabolizma i iz kućanskih aktivnosti;

[…]

4. ‚aglomeracija’ je područje gdje su stanovništvo i/ili gospodarske djelatnosti dovoljno koncentrirane da se komunalne otpadne vode mogu prikupljati i odvoditi do uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda ili do krajnje točke ispuštanja;

5. ‚sabirni sustav' je sustav odvodâ u kojima se prikupljaju i odvode komunalne otpadne vode;

6. ‚1 p.e. (populacijski ekvivalent)' je organsko biorazgradivo opterećenje koje ima petodnevnu biokemijsku potražnju kisika (BPK5) od 60 g kisika dnevno;

[…]

8. ‚sekundarno pročišćavanje' je pročišćavanje komunalnih otpadnih voda procesom koji općenito obuhvaća biološko pročišćavanje sa sekundarnim taloženjem ili druge procese u kojima se poštuju zahtjevi utvrđeni u tablici 1. Priloga I.;

9. ‚odgovarajuće pročišćavanje' je pročišćavanje komunalnih otpadnih voda bilo kojim procesom i/ili sustavom odlaganja koji nakon ispuštanja omogućuje da prihvatne vode zadovoljavaju odgovarajuće ciljeve kvalitete i odgovarajuće odredbe ove i drugih direktiva Zajednice;

[…]"

4 U članku 3. navedene direktive određuje se:

„1. Države članice će osigurati da sve aglomeracije dobiju sabirne sustave komunalnih otpadnih voda,

– najkasnije do 31. prosinca 2000. za one s populacijskim ekvivalentom (p.e.) [većim] od 15 000,

i

– najkasnije do 31. prosinca 2005. za one s p.e. između 2000 i 15 000.

Za komunalne otpadne vode koje se ispuštaju u prihvatne vode koje se smatraju ‚osjetljivim područjima' definiranima u članku 5., države članice će osigurati sabirne sustave najkasnije do 31. prosinca 1998. za aglomeracije s više od 10 000 p.e.

Ako uspostavljanje sabirnog sustava nije opravdano, bilo stoga što ne bi proizvelo nikakvu korist za okoliš ili stoga što bi značilo prekomjeran trošak, potrebno je koristiti pojedinačne sustave ili druge odgovarajuće sustave kojima se postiže ista razina zaštite okoliša.

2. Sustavi za prikupljanje opisani u stavku 1. moraju ispunjavati zahtjeve utvrđene u Prilogu I. dijelu A. […]"

5 Članak 4. iste direktive glasi:

„1. Države članice će osigurati da se komunalne otpadne vode koje ulaze u sabirne sustave prije ispuštanja podvrgnu sekundarnom pročišćavanju ili ekvivalentnom pročišćavanju kako slijedi:

– najkasnije do 31. prosinca 2000. za sva ispuštanja iz aglomeracija s više od 15 000 p.e.,

– najkasnije do 31. prosinca 2005. za sva ispuštanja iz aglomeracija s p.e. između 10 000 i 15 000,

– najkasnije do 31. prosinca 2005. za ispuštanja u slatke vode i estuarije iz aglomeracija s p.e. između 2000 i 10 000.

[…]

3. Ispuštanja iz uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda opisanih u stavcima 1. i 2. moraju zadovoljavati odgovarajuće zahtjeve iz Priloga I. dijela B. […]

[…]”

6 Članak 5. stavci 1. do 5. Direktive 91/271 glase:

„1. Za potrebe stavka 2., države članice će do 31. prosinca 1993. utvrditi osjetljiva područja prema mjerilima utvrđenima u Prilogu II.

2. Države članice će osigurati da se komunalne otpadne vode koje ulaze u sabirne sustave prije ispuštanja u osjetljiva područja podvrgnu strožem pročišćavanju od onog opisanog u članku 4. najkasnije do 31. prosinca 1998. za sva ispuštanja iz aglomeracija s više od 10 000 p.e.

3. Ispuštanja iz uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda opisana u stavku 2. moraju zadovoljavati odgovarajuće zahtjeve iz Priloga I. dijela B. […]

4. Alternativno, zahtjevi za pojedine uređaje utvrđeni u gornjim stavcima 2. i 3. ne moraju se primijeniti u osjetljivim područjima ako se može dokazati da je minimalni postotak smanjenja ukupnog opterećenja koje ulazi u uređaje za pročišćavanje otpadnih voda u tom području najmanje 75 % za ukupni fosfor i najmanje 75 % za ukupni dušik.

5. Ispuštanja iz uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda koja se nalaze u odgovarajućim područjima zahvata osjetljivih područja i koja doprinose onečišćenju tih područja podliježu stavcima 2., 3. i 4.

[…]”

7 U skladu s člankom 10. te direktive:

„Države članice će osigurati da se uređaji za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda izgrađeni radi ispunjenja zahtjeva članaka 4., 5., 6. i 7. konstruiraju, izgrade, vode i održavaju kako bi se osigurala dovoljna provedba u svim normalnim lokalnim klimatskim uvjetima. Pri konstruiranju uređaja, moraju se uzeti u obzir sezonske varijacije opterećenja.”

8 Prilog I. navedenoj direktivi, naslovljen „Zahtjevi za komunalne otpadne vode”, glasi:

„A. Sabirni sustavi […]

Sabirni sustavi moraju ispunjavati zahtjeve pročišćavanja otpadnih voda.

Konstrukcija, izgradnja i održavanje sabirnih sustava mora se provoditi u skladu s najboljim tehničkim spoznajama bez uzrokovanja prekomjernih troškova, osobito glede:

– zapremine i svojstava komunalnih otpadnih voda,

– sprečavanja istjecanja,

– ograničenja onečišćenja prihvatnih voda zbog prelijevanja u slučaju oluja.

B. Ispuštanje iz uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda u prihvatne vode […]

1. Uređaji za pročišćavanje otpadnih voda moraju se osmisliti ili modificirati tako da se prije ispuštanja u prihvatne vode mogu dobiti ogledni uzorci ulaznih otpadnih voda ili pročišćene vode koja otječe.

2. Ispuštanja iz uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda podvrgnutih pročišćavanju u skladu s člancima 4. i 5. moraju ispunjavati zahtjeve utvrđene u tablici 1.

3. Ispuštanja iz uređaja za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda u osjetljiva područja koja podliježu eutrofikaciji navedena u Prilogu II. dijelu A točki (a) moraju osim toga ispunjavati zahtjeve prikazane u tablici 2. ovog Priloga.

4. Stroži zahtjevi od onih prikazanih u tablici 1. i/ili tablici 2. primjenjuju se kada je potrebno osigurati da prihvatne vode zadovoljavaju sve druge bitne Direktive.

5. Točke ispuštanja komunalnih otpadnih voda će se izabrati, ako je ikako moguće, tako da se minimaliziraju učinci na prihvatne vode.

[…]”

Presuda C-85/13

9 U presudi C-85/13 Sud je presudio da, time što nije poduzela potrebne mjere kako bi osigurala da se:

– aglomeracije Melegnano, Mortara, Olona Nord, Olona Sud, Robecco sul Naviglio, San Giuliano Milanese Est, Trezzano sul Naviglio i Vigevano (Lombardija), s p.e.-om većim od 10 000 i koje ispuštaju komunalne otpadne vode u prihvatne vode koje se smatraju „osjetljivim područjima” u smislu članka 5. stavka 1. Direktive 91/271, opreme sabirnim sustavom komunalnih otpadnih voda u skladu s člankom 3. te direktive;

– u aglomeracijama Pescasseroli (Abruzzo), Cormons, Gradisca d’Isonzo, Grado (Furlanija-Julijska krajina), Broni, Calco, Casteggio, Melegnano, Mortara, Orzinuovi, Rozzano, Trezzano sul Naviglio, Valle San Martino, Vigevano (Lombardija), Pesaro, Urbino (Marche), Alta Val Susa (Pijemont), Nuoro (Sardinija), Castellammare del Golfo I, Cinisi, Terrasini (Sicilija), Courmayeur (Dolina Aosta) i Thiene (Veneto), s p.e.-om većim od 10 000, komunalne otpadne vode koje ulaze u sabirne sustave, prije ispuštanja, podvrgavaju sekundarnom pročišćavanju ili ekvivalentnom pročišćavanju, u skladu s člankom 4. Direktive 91/271;

– u aglomeracijama Pescasseroli (Abruzzo), Aviano Capoluogo, Cividale del Friuli, Codroipo/Sedegliano/Flaibano, Cormons, Gradisca d’Isonzo, Grado, Latisana Capoluogo, Pordenone/Porcia/Roveredo/Cordenons, Sacile, d’Udine (Furlanija-Julijska krajina), Frosinone (Lacij), Francavilla Fontana, Trinitapoli (Apulija), Dorgali, Nuoro, ZIR Villacidro (Sardinija) kao i Castellammare del Golfo I, Cinisi, Partinico, Terrasini i Trappeto (Sicilija), s p.e.-om većim od 10 000 i koje ispuštaju u prihvatne vode koje se smatraju „osjetljivim područjima” u smislu Direktive 91/271, komunalne otpadne vode koje ulaze u sustave prikupljanja podvrgavaju, prije ispuštanja, strožem pročišćavanju od sekundarnog pročišćavanja ili ekvivalentnog pročišćavanja, u skladu s člankom 5. navedene direktive, i

– uređaji za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda izgrađeni kako bi se ispunili zahtjevi članaka 4. do 7. Direktive 91/271, projektiraju, grade, koriste i održavaju tako da su dostatno učinkoviti u svim normalnim klimatskim uvjetima mjesta na kojem se nalaze i tako da su uređaji za pročišćavanje konstruirani tako da uzimaju u obzir sezonske varijacije opterećenja u aglomeracijama Pescasseroli (Abruzzo), Aviano Capoluogo, Cividale del Friuli, Codroipo/Sedegliano/Flaibano, Cormons, Gradisca d'Isonzo, Grado, Latisana Capoluogo, Pordenone/Porcia/Roveredo/Cordenons, Sacile, Udine (Furlanija-Julijska krajina), Frosinone (Lacij), Broni, Calco, Casteggio, Melegnano, Mortara, Orzinuovi, Rozzano, Trezzano sul Naviglio, Valle San Martino, Vigevano (Lombardija), Pesaro, Urbino (Marche), Alta Val Susa (Pijemont), Francavilla Fontana, Trinitapoli (Apulija), Dorgali, Nuoro, ZIR Villacidro (Sardinija), Castellammare del Golfo I, Cinisi, Partinico, Terrasini, Trappeto (Sicilija), Courmayeur (Dolina Aosta) i Thiene (Veneto),

Talijanska Republika povrijedila je obveze koje ima na temelju članka 3. i/ili članka 4. i/ili članka 5. kao i članka 10. Direktive 91/271.

Predsudski postupak i postupak pred Sudom

10 Kako bi nadzirala izvršenje presude C-85/13, Komisija je dopisom od 12. svibnja 2014. od Talijanske Republike zatražila informacije o mjerama koje su poduzete u tu svrhu. Ta je institucija 15. siječnja i 15. listopada 2015. te 31. siječnja 2017. pozvala tu državu članicu da dostavi ažurirane informacije o napretku u usklađivanju aglomeracija na koje se odnosi navedena presuda s tom presudom te je podnijela vlastitu procjenu stanja aglomeracija koje su talijanska tijela proglasila usklađenima.

11 Dopisima od 15. i 25. srpnja 2014., 20. veljače, 19. ožujka, 22. rujna i 23. studenoga 2015., 2. ožujka, 23. rujna i 30. rujna 2016., 12. siječnja, 27. veljače, 24. svibnja i 27. srpnja 2017. kao i 18. siječnja 2018. Talijanska Republika dostavila je Komisiji informacije o donesenim mjerama i njihovoj provedbi.

12 Smatrajući da je Talijanska Republika samo djelomično postupila u skladu s presudom C-85/13, Komisija joj je 18. svibnja 2018. uputila pismo opomene na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a u pogledu četrnaest aglomeracija na koje se odnosi ta presuda koje još uvijek ne ispunjavaju zahtjeve iz Direktive 91/271 te je pozvala tu državu članicu da podnese svoja očitovanja u roku od dva mjeseca od primitka tog pisma.

13 Talijanska Republika odgovorila je na to pismo opomene dopisom od 12. srpnja 2018. Nakon toga ta je država članica Komisiji dostavila više podnesaka i bilješki koji su sadržavali, među ostalim, polugodišnje ažurirane podatke o stanju izvršenja presude C-85/13.

14 Smatrajući, s obzirom na dostavljene elemente, da Talijanska Republika još uvijek nije u potpunosti izvršila presudu C-85/13 – s obzirom na to da pet aglomeracija na koje se ta presuda odnosi, odnosno Castellammare del Golfo I, Cinisi, Terrasini, Trappeto (Sicilija) i Courmayeur (Dolina Aosta), devet godina nakon objave navedene presude i više od dvadeset godina nakon isteka rokova za usklađivanje predviđenih u člancima 4. i 5. Direktive 91/271, još uvijek nije u skladu s navedenom presudom – Komisija je odlučila podnijeti ovu tužbu.

O tužbi

Povreda obveze

Argumentacija stranaka

15 Komisija prigovara Talijanskoj Republici da nije poduzela sve potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom C-85/13 jer nakon isteka roka određenog u pismu opomene, odnosno 18. srpnja 2018., ali i 30. lipnja 2023., datuma posljednjeg ažuriranja stanja izvršenja te presude, koje je ta država članica dostavila toj instituciji, u pet aglomeracija na koje se odnosi ova tužba, odnosno Castellammare del Golfo I, Cinisi, Terrasini, Trappeto (Sicilija) i Courmayeur (Dolina Aosta), s p.e.-om većim od 10 000, obveze koje proizlaze iz članaka 4., 5. i 10. Direktive 91/271 još nisu bile ispunjene.

16 Komisija, kao prvo, ističe da iz ocjene odgovora koje je Talijanska Republika dala na pismo opomene proizlazi da ta država članica na datum koji je relevantan za ovaj postupak, odnosno 18. srpnja 2018., još uvijek nije poduzela sve potrebne mjere kako bi osigurala da se u četirima od pet aglomeracija na koje se odnosi ova tužba, odnosno Castellammare del Golfo I, Cinisi, Terrasini i Courmayeur, s p.e.-om većim od 10 000, komunalne otpadne vode koje ulaze u sabirne sustave prije ispuštanja podvrgavaju sekundarnom pročišćavanju ili ekvivalentnom pročišćavanju u skladu s člankom 4. Direktive 91/271. Uostalom, talijanska su tijela tijekom predsudskog postupka priznala da i dalje postoji povreda tog članka.

17 Komisija, s obzirom na odgovore Talijanske Republike na pismo opomene, tvrdi da ta država članica do datuma navedenog u prethodnoj točki još uvijek nije poduzela sve potrebne mjere kako bi osigurala da se u četirima od pet aglomeracija na koje se odnosi ova tužba, odnosno Castellammare del Golfo I, Cinisi, Terrasini i Trappeto, s p.e.-om većim od 10 000 i koje ispuštaju u prihvatne vode označene kao „osjetljiva područja”, komunalne otpadne vode koje ulaze u sustave za prikupljanje prije ispuštanja podvrgavaju strožem pročišćavanju od sekundarnog ili ekvivalentnog pročišćavanja, u skladu s člankom 5. Direktive 91/271.

18 Konkretnije, kad je riječ o aglomeraciji Trappeto, Komisija pojašnjava da iz odgovora Talijanske Republike na pismo opomene i ažuriranja koja je ta država članica podnijela u pogledu stanja izvršenja presude C-85/13 proizlazi da stanje te aglomeracije na datum relevantan za ovaj postupak, odnosno 18. srpnja 2018., još uvijek nije bila u skladu s člankom 5. Direktive 91/271, s čime su se talijanska tijela također složila u posljednjem ažuriranju dostavljenom 30. lipnja 2023.

19 Komisija u tom kontekstu napominje da su talijanska tijela u okviru predsudskog postupka koji se odnosi na ovaj predmet navela opterećenje od 7783 p.e. nastalo u aglomeraciji Trappeto, manje od opterećenja koje su prethodno navela u svojem odgovoru na obrazloženo mišljenje na temelju članka 258. UFEU-a i koje je Sud prihvatio u presudi C-85/13. Međutim, ona nisu pružila jasno i precizno obrazloženje, potkrijepljeno konkretnim dokazima koji dokazuju smanjenje opterećenja. U tom pogledu, podaci koje je Talijanska Republika priložila svojem odgovoru na tužbu u prilog postojanju opterećenja od 8910 p.e. koje je stvorila ta aglomeracija ne mogu nadoknaditi nedostatak dokaza u prošlosti, nego samo mogu početi vrijediti od datuma na koji su podneseni, odnosno 18. listopada 2023.

20 Štoviše, s obzirom na to da se otpadne vode iz aglomeracije Trappeto ispuštaju u osjetljivo područje u kojem postoji velika turistička posjećenost i da postoji dvojba u pogledu tumačenja podataka koje su dostavila talijanska tijela, Komisija predlaže da se prednost da tumačenju tih podataka na način da se na tu aglomeraciju i dalje primjenjuju obveze koje proizlaze iz članka 5. Direktive 91/271. Naime, jedino je takvo tumačenje u skladu s ciljem te direktive, a to je zaštita okoliša od štetnih utjecaja ispuštanja otpadnih voda.

21 Kao treće, Komisija podsjeća na to da povreda članka 4. ili članka 5. Direktive 91/271 nužno podrazumijeva povredu njezina članka 10. (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2021., Komisija/Italija (Sustav prikupljanja i pročišćavanja komunalnih otpadnih voda), C-668/19, EU:C:2021:815, t. 94. do 96.). Međutim, s obzirom na odgovore Talijanske Republike na pismo opomene i uzimajući u obzir da je ta država članica nastavila povrjeđivati obveze koje proizlaze iz članaka 4. i 5. te direktive, valja utvrditi da navedena država članica na datum relevantan za ovaj postupak, odnosno 18. srpnja 2018., još uvijek nije poduzela sve potrebne mjere kako bi osigurala da su u pet aglomeracija na koje se odnosi ova tužba, odnosno u Castellammareu del Golfo I, Cinisiju, Terrasiniju, Trappetou i Courmayeuru, uređaji za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda izgrađeni radi ispunjenja zahtjeva iz članaka 4. do 7. navedene direktive projektirani, izgrađeni, vođeni i održavani na takav način da se osigura dostatna učinkovitost u normalnim klimatskim uvjetima mjesta na kojem se nalaze i da su uređaji za pročišćavanje projektirani tako da se uzmu u obzir sezonske varijacije opterećenja, kao što se to zahtijeva člankom 10. iste direktive.

22 Komisija iz toga zaključuje da Talijanska Republika nije u potpunosti postupila u skladu s presudom C-85/13 i da je stoga povrijedila obveze koje ima na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a.

23 Talijanska Republika, ne osporavajući činjeničnu situaciju opisanu u Komisijinoj tužbi, kao prvo navodi potrebne intervencije kako bi se aglomeracije Castellammare del Golfo I, Cinisi i Terrasini uskladile s obvezama koje proizlaze iz članaka 4., 5. i 10. Direktive 91/271. Te intervencije sastoje se, s jedne strane, od opremanja aglomeracije Castellammare del Golfo I novim uređajem za podzemno pročišćavanje i, s druge strane, prilagodbe i jačanja zajedničkog uređaja za pročišćavanje u Contrada Ciacheu u Cariniju, radi pročišćavanja otpadnih voda aglomeracija Cinisi i Terrasini. Vremenski raspored za provedbu mjera potrebnih u tu svrhu, naveden u odgovoru na tužbu, predviđa usklađivanje stanja aglomeracije Castellammare del Golfo I s tom direktivom u srpnju 2027. kao i stanja aglomeracija Cinisi i Terrasini u ožujku 2027.

24 Što se tiče, kao drugo, aglomeracije Trappeto, Talijanska Republika ističe nedopuštenost prigovora koji se temelji na povredi članka 5. Direktive 91/271 zbog promjena u opterećenju do kojih je došlo nakon datuma objave presude C-85/13.

25 Talijanska Republika u tom pogledu ističe da su se presuda C-85/13 i pismo opomene od 18. svibnja 2018. odnosili samo na aglomeracije s p.e.-om većim od 10 000 i da je stoga i ovaj spor ograničen na te aglomeracije. Iako su u okviru postupka utvrđivanja povrede obveze na temelju članka 258. UFEU-a talijanska tijela Komisiji priopćila opterećenje veće od 10 000 p.e.-a koje je nastalo za aglomeraciju Trappeto, u izvješću Assembleea Territoriale Idrica (Teritorijalna uprava za vode, Italija), priloženom odgovoru na tužbu, za tu aglomeraciju navedeno je nastalo opterećenje od 8910 p.e., izračunano metodom koja se sastoji od isključivanja unosa takozvanih „raštrkanih” kuća i „izoliranih jezgri” iz izračuna opterećenja koje stvara navedena aglomeracija.

Iz toga slijedi da ista aglomeracija, čije je stvarno nastalo opterećenje manje od 10 000 p.e., više ne podliježe obvezama koje proizlaze iz Direktive 91/271, a koje su zanemarene povredama koje se stavljaju na teret.

26 Talijanska Republika dodaje da su radovi na opremanju aglomeracije Trappeto uređajem za pročišćavanje otpadnih voda prikladnim za osiguranje poštovanja graničnih vrijednosti emisija iz članaka 4. i 5. Direktive 91/271 završeni i da su statička i tehničko-funkcionalna ispitivanja bila u tijeku na dan podnošenja njezina odgovora na tužbu. Ta država članica tom podnesku prilaže polugodišnje analize uzorkovanja provedene između travnja i rujna 2023. kao dokaz pravilnog funkcioniranja tog uređaja za pročišćavanje.

27 Kao treće, kad je riječ o aglomeraciji Courmayeur, Talijanska Republika pojašnjava da bi se ona trebala smatrati usklađenom „s fizičkog aspekta” s obvezama koje proizlaze iz članaka 4. i 10. Direktive 91/271 najkasnije do 31. prosinca 2023. Usto, ta država članica upućuje na podatke koje je već dostavila Komisiji 31. srpnja 2020. u okviru predsudskog postupka i na nove podatke sadržane u njezinu odgovoru na tužbu kako bi dokazala da se neusklađenost s obvezama koje proizlaze iz članka 4. te direktive ne odnosi na cjelokupno opterećenje koje stvara navedena aglomeracija – odnosno na 60 000 p.e. – nego samo na 37 200 p.e., s obzirom na to da je preostalih 22 800 p.e. već pravilno obrađivano u uređaju za pročišćavanje u La Salleu, koji je dio aglomeracije Courmayeur. Navedena država članica dodaje da će, nakon završetka radova na izvođenju kanalizacijskih dionica namijenjenih prijenosu otpadnih voda koje ispušta općina Courmayeur do uređaja za pročišćavanje u La Salleu, Komisiji još morati dostaviti potvrde kojima se potvrđuje završetak radova i analiza ispuštanja kako bi se dokazalo pravilno funkcioniranje tog uređaja.

28 Komisija u svojoj replici, kad je riječ o aglomeraciji Courmayeur, smatra da, kao prvo, podaci koje je Talijanska Republika dostavila u svojem odgovoru na tužbu nisu dovoljno pouzdani, s obzirom na njihovu marginu pogreške, kao drugo, ti podaci ne mogu utjecati na predloženu formulu smanjenja za izračun dnevne novčane kazne jer je u tu svrhu relevantna usklađenost aglomeracije u cijelosti i, kao treće, talijanska tijela sama priznaju da je riječ o podacima koji su promjenjivi, a ne konačni.

29 Talijanska Republika u svojem odgovoru na repliku ističe da su donesene nove mjere kako bi se ubrzalo izvršenje presude C-85/13. Ta država članica u tom pogledu upućuje na Uredbu sa zakonskom snagom br. 181 od 9. prosinca 2023., koja je pretvorena u Zakon br. 11 od 2. veljače 2024. (GURI br. 31 od 7. veljače 2024.), kojom se dopunjuju ovlasti jedinstvenog povjerenika, zaduženog za to izvršenje, za provedbu intervencija u području komunalnih otpadnih voda. Tako donesene odredbe daju precizan odgovor na glavne prepreke s kojima se susreo jedinstveni povjerenik, a koje su usporile provedbu tih intervencija.

30 Osim toga, navedena država članica dostavlja dodatne informacije o planiranom razvoju stanja pet aglomeracija na koje se odnosi Komisijina tužba.

31 Kao prvo, kako bi potaknuo i ubrzao osmišljavanje i provedbu mjera potrebnih za izvršenje presude C-85/13, jedinstveni povjerenik primijenio je mjere ubrzanja za još nedodijeljene ugovore o javnoj nabavi, koje bi trebale omogućiti, s jedne strane, postizanje usklađenosti Castellammarea del Golfo I s Direktivom 91/271 do prosinca 2026. i, s druge strane, pomaknuti završetak planiranih radova za Cinisi i Terrasini za otprilike šest mjeseci unaprijed.

32 Kao drugo, što se tiče aglomeracije Trappeto, radovi prilagodbe i jačanja njezina uređaja za pročišćavanje izvršeni kako bi se ispravila povreda prava Unije dovršeni su te je 22. prosinca 2023. upravljanje uređajem za pročišćavanje predano društvu AMAP SpA, upravitelju integrirane vodne usluge Ambitoa Territoriale Ottimale (ATO) di Palermo (Optimalno teritorijalno područje u Palermu, Italija). Talijanska Republika u svojem odgovoru na repliku iznosi rezultate izvješća o ispitivanju provedenih u uređaju za pročišćavanje Trappeto u razdoblju od 23. lipnja do 15. prosinca 2023., iz kojih proizlazi da taj uređaj za pročišćavanje sada jamči poštovanje graničnih vrijednosti emisija utvrđenih Direktivom 91/271 za ispuštanje komunalnih otpadnih voda u prihvatne vode koje se smatraju osjetljivim područjima.

33 Kao treće, što se tiče aglomeracije Courmayeur, radovi prikupljanja i priključenja za tu aglomeraciju dovršeni su u prosincu 2023., što je omogućilo završetak sabirnog sustava te aglomeracije. U skladu s analizama provedenima u siječnju 2024., priloženima odgovoru na repliku, uređaj za pročišćavanje navedene aglomeracije, koji sada prima sve njezine otpadne vode, pokazao se učinkovitim u pročišćavanju voda koje potječu iz posljednjih priključenih sustava odvoda te je poštovao granične vrijednosti emisija utvrđene Direktivom 91/271 za ispuštanje komunalnih otpadnih voda u osjetljiva područja. Slijedom toga, aglomeracija Courmayeur nije samo s fizičkog aspekta usklađena s tom direktivom, s dovršetkom i priključenjem sabirnog sustava na uređaj za pročišćavanje u La Salleu, nego i s funkcionalnog aspekta i učinkovitosti pročišćavanja. Slijedom toga, tu aglomeraciju treba isključiti iz predmeta tužbe.

Ocjena Suda

34 Na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a, ako smatra da dotična država članica nije poduzela mjere za postupanje u skladu s presudom Suda, Komisija, nakon što toj državi članici pruži priliku za očitovanje, može predmet uputiti Sudu, određujući pritom visinu paušalnog iznosa ili novčane kazne koju je ta država članica dužna platiti, a koju smatra primjerenom s obzirom na okolnosti.

35 U ovom slučaju, kako bi se utvrdilo je li Talijanska Republika donijela sve mjere potrebne za usklađivanje s presudom C-85/13, valja provjeriti je li potonja u potpunosti poštovala članke 4. i/ili 5. i članak 10. Direktive 91/271.

36 Usto, što se tiče postupka zbog povrede obveze na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a, mjerodavan trenutak za ocjenu postojanja takve povrede obveze jest dan isteka roka određenog u pismu opomene upućenom na temelju te odredbe (vidjeti u tom smislu presudu od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 56. i navedenu sudsku praksu).

37 U ovom slučaju, budući da je Komisija uputila pismo opomene 18. svibnja 2018., relevantan trenutak za ocjenu postojanja povrede obveze navedene u prethodnoj točki ove presude jest dan isteka roka određenog u tom pismu, odnosno 18. srpnja 2018.

38 Što se tiče, kao prvo, aglomeracija Castellammare del Golfo I, Cinisi i Terrasini, Talijanska Republika priznaje da i dalje postoji povreda članaka 4., 5. i 10. Direktive 91/271. Tako je ta država članica u svojim odgovorima na pismo opomene i u svojim podnescima pred Sudom navela da infrastrukturni radovi potrebni za opremanje tih aglomeracija sabirnim sustavima i sustavima za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda koji su u skladu s obvezama koje proizlaze

iz tih članaka na dan 18. srpnja 2018. i dalje trebaju biti izvršeni. Prema posljednjim elementima koje je ta država članica iznijela u svojem odgovoru na repliku, usklađivanje tih triju aglomeracija trebalo bi biti dovršeno prije kraja 2026.

39 Kao drugo, kad je riječ o aglomeraciji Trappeto, ne može se prihvatiti argument Talijanske Republike koji se odnosi na nedopuštenost prigovora koji se temelji na daljnjem postojanju povrede obveze u pogledu povrede članka 5. Direktive 91/271 jer je za tu aglomeraciju trebalo uzeti u obzir opterećenje manje od 10 000 p.e., što bi je oslobodilo obveze poštovanja zahtjeva predviđenih tim člankom.

40 Naime, kad bi se državi članici dopustilo da u okviru postupka predviđenog člankom 260. stavkom 2. UFEU-a pred Sudom prvi put istakne promjenu metode izračuna opterećenja koje stvara aglomeracija na koju se odnosi presuda kojom je utvrđena povreda obveze u odnosu na onu na kojoj se temelje utvrđenja Suda u toj presudi, to bi moglo ugroziti konačnost navedene presude, koja je postala pravomoćna.

41 Čak i da se takav argument prihvati, novim elementima na koje se poziva Talijanska Republika ne može se dokazati, ni na datum 18. srpnja 2018. ni kasnije, da je opterećenje koje stvara aglomeracija Trappeto manje od 10 000 p.e. i da bi stoga ta aglomeracija bila oslobođena obveze poštovanja zahtjeva predviđenih člankom 5. Direktive 91/271.

42 Naime, s jedne strane, opterećenje od 7783 p.e. koje su talijanska tijela priopćila Komisiji tijekom predsudskog postupka nije dokazano, što Talijanska Republika priznaje u svojim podnescima. S druge strane, ta je država članica u svojem odgovoru na tužbu navela opterećenje od 8910 p.e. koje je stvorila aglomeracija Trappeto, a koje proizlazi iz izvješća Teritorijalne uprave za vode i priloženog mapiranja. Međutim, navedena država članica dostavila je te nove elemente tek prilikom podnošenja svojeg odgovora na tužbu 23. listopada 2023., a stoga i nakon datuma koji je relevantan za ocjenu postojanja povrede koja se stavlja na teret, odnosno 18. srpnja 2018. Osim toga, to izvješće nije datirano i u njemu se ne navodi datum od kojeg je došlo do smanjenja opterećenja koje stvara ta aglomeracija. Uostalom, u navedenom se izvješću za opterećenje koje stvara aglomeracija Trappeto katkad navodi 8618 p.e., a katkad 11 816 p.e. U tom pogledu, Komisija je tvrdila, a da joj Talijanska Republika nije proturječila, da bi ako se ne uzme u obzir promjena metode izračuna na koju se ona poziva, opterećenje koje stvara navedena aglomeracija, u skladu s podacima koje su dostavila talijanska tijela, iznosilo 11 816 p.e.

43 Štoviše, iz podnesaka Talijanske Republike proizlazi da se ta promjena metode izračuna opterećenja koje stvara ista aglomeracija sastoji u tome da se iz tog izračuna isključi unos raštrkanih kuća i izoliranih jezgri, u kojima je koncentrirana populacija koja se mijenja. Međutim, ta država članica nije pružila objašnjenja u pogledu razloga koji opravdavaju tu promjenu metode izračuna opterećenja koje stvara aglomeracija kao što je Trappeto, koja se nalazi u turističkoj regiji u kojoj raštrkane kuće i izolirane jezgre mogu imati znatan ekološki utjecaj.

44 Što se ostalog tiče, Talijanska Republika nije ni tvrdila ni, *a fortiori*, dokazala da je nakon isteka roka određenog u pismu opomene, odnosno 18. srpnja 2018., ispravila povrede obveza koje proizlaze iz članaka 5. i 10. Direktive 91/271 utvrđene u izreci presude C-85/13 u pogledu aglomeracije Trappeto. U tom pogledu, iz odgovora na tužbu te države članice proizlazi da su statička i tehničko-funkcionalna ispitivanja provedena nakon infrastrukturnih radova izvršenih na uređaju za pročišćavanje u Trappetou još uvijek bila u tijeku na dan podnošenja odgovora na tužbu, odnosno 23. listopada 2023. Usto, iz odgovora na repliku i njegovih priloga proizlazi da su radovi prilagodbe i jačanja tog uređaja za pročišćavanje namijenjeni otklanjanju povreda prava

Unije dovršeni tek u prosincu 2023. Valja dodati da su izvješća o ispitivanju priložena tom odgovoru na repliku kojima se potvrđuje usklađenost ispuštanja iz tog uređaja za pročišćavanje s graničnim vrijednostima emisija utvrđenima u članku 5. te direktive provedena između 23. lipnja i 15. prosinca 2023. Stoga su dokazi o dovršetku tih radova i izvješća o ispitivanju koja se odnose na navedeni uređaj za pročišćavanje nastali nakon datuma koji je relevantan za ocjenu postojanja povrede koja se stavlja na teret, odnosno 18. srpnja 2018., tako da ih se u tu svrhu ne može uzeti u obzir.

45 Iz toga slijedi da Talijanska Republika nije dokazala da je stanje u aglomeraciji Trappeto bilo usklađeno s obvezama koje proizlaze iz članaka 5. i 10. Direktive 91/271 na dan isteka roka navedenog u pismu opomene.

46 Kao treće, kad je riječ o aglomeraciji Courmayeur, Talijanska Republika u svojem odgovoru na tužbu priznaje da stanje te aglomeracije još uvijek nije bilo usklađeno s obvezama koje proizlaze iz članaka 4. i 10. Direktive 91/271. U tom pogledu iz odgovora te države članice na pismo opomene od 10. srpnja 2018. kao i iz njezinih podnesaka podnesenih Sudu proizlazi da su, iako su otpadne vode četiriju općina navedene aglomeracije, odnosno La Sallea, Morgexa, Pré-Saint Didiera i Thuilea, već bile obrađivane u novom uređaju za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda općine La Salle, radovi na sabirnom sustavu za priključenje Courmayeura, odnosno pete općine aglomeracije, na taj uređaj za pročišćavanje još uvijek bili u tijeku i trebali su biti dovršeni najkasnije 31. prosinca 2023. Osim toga, Komisiji još nisu bile dostavljene potvrde kojima se potvrđuje završetak radova i analiza ispuštanja kako bi se dokazalo pravilno funkcioniranje tog uređaja. Iz toga slijedi da Talijanska Republika nije dokazala da je stanje te aglomeracije bilo usklađeno s obvezama koje proizlaze iz članaka 4. i 10. Direktive 91/271 u roku određenom u pismu opomene, odnosno 18. srpnja 2018.

47 Uostalom, ne može se prihvatiti argument Talijanske Republike prema kojem se neusklađenost odnosi samo na dio ukupnog opterećenja koje stvara aglomeracija Courmayeur, odnosno 37 200 p.e. od ukupno 60 000 p.e. za tu aglomeraciju. Tim se argumentom samo potvrđuje da na relevantan datum nije bilo osigurano pročišćavanje svih komunalnih otpadnih voda navedene aglomeracije, protivno obvezama koje proizlaze iz članaka 4. i 10. Direktive 91/271.

48 S obzirom na sva prethodna razmatranja, valja utvrditi da je Talijanska Republika, time što nije poduzela sve mjere kako bi postupila u skladu s presudom C-85/13, povrijedila obveze koje ima na temelju članka 260. stavka 1. UFEU-a.

Novčane sankcije

Argumentacija stranaka

49 Smatrajući da Talijanska Republika nije poduzela sve potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom C-85/13, Komisija predlaže, na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a, da se toj državi članici naloži plaćanje novčane kazne i paušalnog iznosa.

50 Kao temelj za utvrđivanje iznosa tih novčanih sankcija, ona uzima Komunikaciju Komisije 2023/C 2/01, naslovljenu „Financijske sankcije u postupcima zbog povrede” (SL 2023., C 2, str. 1., u daljnjem tekstu: Komunikacija iz 2023.). Konkretno, ta institucija pojašnjava da se to utvrđivanje mora temeljiti na ključnim kriterijima kao što su težina povrede, njezino trajanje i potreba da se osigura odvraćajući učinak sankcije kako bi se izbjeglo ponavljanje povrede.

51 Kao prvo, što se tiče težine povrede, Komisija predlaže da se koeficijent težine odredi na 4 na ljestvici od 1 do 20, uzimajući u obzir, s jedne strane, važnost pravila prava Unije koja su povrijeđena i, s druge strane, posljedice te povrede na opće ili pojedinačne interese.

52 Što se tiče važnosti tih pravila, Komisija podsjeća na to da je cilj Direktive 91/271 zaštita okoliša od štetnih učinaka komunalnih otpadnih voda i voda koje ispuštaju određeni industrijski sektori te ona utvrđuje zahtjeve u pogledu prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda s obzirom na veličinu aglomeracija o kojima je riječ. Zahtjevi te direktive stroži su kada se otpadne vode ispuštaju u područja koja su kvalificirana kao „osjetljiva” u smislu članka 5. stavka 1. te direktive na temelju kriterija definiranih u njezinu Prilogu II.

53 Komisija pojašnjava da se ovaj predmet odnosi na povredu obveza pročišćavanja predviđenih Direktivom 91/271, a osobito njezinim člancima 4. i 5., čije nepoštovanje ima osobito štetne učinke u aglomeracijama koje ispuštaju otpadne vode u osjetljiva područja. Pročišćavanje talijanskih komunalnih otpadnih voda ključno je za održavanje i poboljšanje kvalitete tijela površinskih voda te vodnih i kopnenih ekosustava koji izravno ovise o tim vodnim tijelima, kao i za osiguranje provedbe relevantnih direktiva Unije, a osobito Direktive 2000/60/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. listopada 2000. o uspostavi okvira za djelovanje Zajednice u području vodne politike (SL 2000., L 327, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 1., str. 48.), Direktive (EU) 2020/2184 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2020. o kvaliteti vode namijenjene za ljudsku potrošnju (SL 2020., L 435, str. 1.) i Direktive Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore (SL 1992., L 206, str. 7.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 15., svezak 2., str. 14.).

54 Komisija u svojoj tužbi ističe da u ovom predmetu pet aglomeracija na koje se odnosi presuda C-85/13, čije ukupno opterećenje iznosi 149 069 p.e. i koje ispuštaju u osjetljiva područja, još nije usklađeno s Direktivom 91/271. Međutim, nepostojanje ili nedostatnost sustava za prikupljanje ili pročišćavanje komunalnih otpadnih voda može štetiti okolišu pa ih treba smatrati vrlo ozbiljnima (presuda od 31. svibnja 2018., Komisija/Italija, C-251/17, EU:C:2018:358, t. 72.). Usto, razmjer štetnog utjecaja na okoliš u velikoj mjeri ovisi o broju aglomeracija na koje se odnosi povreda obveze o kojoj je riječ. Tako broj od pet neusklađenih aglomeracija treba smatrati znatnim.

55 Što se tiče učinaka neizvršenja presude Suda na privatne i javne interese, Komisija ističe da neizvršenje presude C-85/13 u cijelosti, što se tiče pet aglomeracija koje još nisu usklađene s Direktivom 91/271, podrazumijeva velike rizike od onečišćenja za okoliš i zdravlje ljudi. Osim toga, ta institucija navodi rizik od negativnog utjecaja na provedbu drugih direktiva Unije, a osobito onih navedenih u točki 53. ove presude. Nepotpuno izvršenje presude C-85/13 također utječe na mogućnost raspolaganja dovoljno čistim tijelima površinske vode te na rekreativne i gospodarske aktivnosti.

56 Osim toga, Komisija smatra da treba uzeti u obzir tri otegotne okolnosti.

57 Kao prvo, jasna je obveza koju je država članica bila i ostala dužna poštovati, odnosno izgradnja uređaja za pročišćavanje koji su prikladni za pročišćavanje komunalnih otpadnih voda. K tomu, talijanska tijela priznaju povredu i Komisiji su nakon objave presude C-85/13 priopćila mjere za izgradnju infrastrukture predviđene za usklađivanje svake predmetne aglomeracije s tom presudom.

58 Kao drugo, ta je presuda donesena u skladu s ustaljenom sudskom praksom koja se odnosi na Direktivu 91/271 te je šest presuda već doneseno protiv Talijanske Republike zbog nepravilne primjene te direktive. Stoga u Italiji desetljećima postoji opća situacija nepoštovanja navedene direktive. Osim toga, ovaj je postupak jedan od četiriju postupaka zbog povrede koji su u tijeku protiv te države članice i koji se zajedno odnose na više od 800 aglomeracija.

59 Kao treće, povrede utvrđene u predmetnim aglomeracijama trajale su više od devet godina nakon donošenja presude C-85/13 i više od 24 godine nakon isteka roka utvrđenog u članku 5. stavku 2. Direktive 91/271.

60 Kao olakotne okolnosti Komisija predlaže da se prihvati, kao prvo, suradnja Talijanske Republike tijekom cijelog ovog postupka i, kao drugo, činjenica da je ostvaren znatan napredak u izvršenju presude C-85/13.

61 Kao drugo, što se tiče trajanja povrede, Komisija ističe da se, u skladu s točkom 3.3. Komunikacije iz 2023., koeficijent trajanja izražava kao množitelj koji iznosi između 1 i 3 i izračunava se po stopi od 0,10 za svaki mjesec koji je protekao od datuma prve presude kojom se utvrđuje povreda obveze. U ovom slučaju, između 10. travnja 2014., dana objave presude C-85/13, i 1. lipnja 2023., datuma na koji je Komisija odlučila pokrenuti postupak pred Sudom, proteklo je 109 mjeseci. Stoga ta institucija predlaže da se koeficijent trajanja utvrdi na 3.

62 Kao treće, što se tiče potrebe da se osigura odvraćajući učinak sankcije uzimajući u obzir sposobnost plaćanja dotične države članice, Komisija pojašnjava da se taj odvraćajući učinak odražava u faktoru „n”, koji je za Talijansku Republiku utvrđen na 3,41.

63 Slijedom toga, s jedne strane, Komisija predlaže da se paušalni iznos izračuna na temelju dnevnog iznosa od 13 640 eura, dobivenog množenjem paušalne osnovice, u smislu točke 4.2. Komunikacije iz 2023., koja iznosi 1000 eura, s koeficijentom težine 4 i faktorom „n” od 3,41. U skladu s točkom 4.2.1. te komunikacije, taj dnevni paušalni iznos valja pomnožiti s brojem dana tijekom kojih je povreda i dalje postojala. Ta institucija pojašnjava da se Talijanskoj Republici mora naložiti plaćanje tako dobivenog paušalnog iznosa ako je taj iznos veći od 9 548 000 eura, što je minimalni paušalni iznos određen za tu državu članicu.

64 Osim toga, u skladu s točkom 2.1. Komunikacije iz 2023., Komisija predlaže prilagodbu paušalnog iznosa ako bi se situacija određenih aglomeracija na koje se odnosi presuda C-85/13 tijekom postupka uskladila s tom presudom. Ta institucija smatra da bi stoga iznos dnevnog paušalnog iznosa trebalo podijeliti s ukupnim brojem p.e.-ova, koji ne ispunjavaju obveze, kako bi se dobio dnevni koeficijent smanjenja, odnosno u ovom slučaju 0,09 eura. Taj dnevni koeficijent smanjenja treba odbiti od iznosa dnevnog paušalnog iznosa za svaku jedinicu p.e.-ova aglomeracija čija će situacija stvarno biti usklađena s Direktivom 91/271.

65 S druge strane, Komisija predlaže da se iznos novčane kazne odredi na 122 760 eura po danu, dobiven množenjem paušalne osnovice novčane kazne, utvrđene u točki 1. Priloga I. Komunikaciji iz 2023., koja iznosi 3000 eura dnevno, s koeficijentom težine 4, koeficijentom trajanja 3 i faktorom „n” od 3,41.

66 Međutim, Komisija predlaže, u skladu s odjeljkom 2.1. te komunikacije, primjenu degresivne novčane kazne, čiji će stvarni iznos biti izračunan svakih šest mjeseci, tako da se ukupni iznos koji se odnosi na svako od tih razdoblja smanji za postotak koji odgovara udjelu p.e.-ova

aglomeracija koje su svoje sustave za prikupljanje i pročišćavanje uskladile s presudom C-85/13. Talijanska Republika dužna je toj instituciji dostaviti dokaze na temelju kojih se može utvrditi da je do usklađivanja došlo prije kraja svakog polugodišnjeg razdoblja.

67 Osim toga, Komisija smatra da, ako se to usklađivanje provodi postupno, za izračun postupnog smanjenja dnevne novčane kazne iznos dnevne novčane kazne treba podijeliti s ukupnim p.e.-ima koje stvaraju aglomeracije koje dotad još nisu bile usklađene s presudom C-85/13.

68 Talijanska Republika, iako se slaže s Komisijom da i dalje postoji kašnjenje u izvršenju presude C-85/13, ipak smatra da je iznos novčanih sankcija koji zahtijeva ta institucija prekomjeran i iznosi nekoliko argumenata kako bi potkrijepila tu tvrdnju.

69 Kao prvo, valja uzeti u obzir složenost materijalnih intervencija koje treba provesti, koje podrazumijevaju izgradnju složenih infrastruktura, čiji trošak može biti podložan promjenama, kao i potrebu ispitivanja, stavljanja u uporabu i nadzora funkcioniranja izgrađene infrastrukture. U svrhu tih radnji potrebno je provesti postupke javne nabave, koji predstavljaju visok rizik od sudskih postupaka.

70 Kao drugo, valja uzeti u obzir lojalnu suradnju talijanskih tijela s Komisijom tijekom cijelog postupka.

71 Kao treće, Talijanska Republika iskoristila je znatna gospodarska i financijska sredstva za provedbu mjera potrebnih kako za izvršenje presude C-85/13, tako i za rješavanje sporova između te države članice i Europske unije u području komunalnih otpadnih voda općenito. Ta država članica navodi da je u tu svrhu izdvojila ukupno više od 3 milijarde eura.

72 Kao četvrto, Talijanska Republika pojašnjava da je imenovala jedinstvenog izvanrednog povjerenika, zaduženog za izvršenje presude C-85/13, kako bi naložila i ubrzala osmišljavanje i provedbu mjera potrebnih za to izvršenje.

73 Kao peto, valja uzeti u obzir nedopuštenost Komisijine tužbe u dijelu u kojem se odnosi na aglomeraciju Trappeto, u kojoj p.e. koji je nastao ne prelazi 10 000.

74 Kao šesto, Talijanska Republika pojašnjava da se, iako se presuda C-85/13 odnosila na 41 aglomeraciju, s ukupnim opterećenjem od 2 281 847 p.e., Komisijino pismo opomene od 18. svibnja 2018. odnosilo na 14 aglomeracija s ukupnim opterećenjem od 462 266 p.e., a tužba te institucije odnosi se na 5 aglomeracija s ukupnim opterećenjem od 149 069 p.e.

75 Kao sedmo, valja uzeti u obzir znatan napredak ostvaren tijekom ovog postupka kako bi se smanjio ukupan broj aglomeracija koje nisu usklađene s Direktivom 91/271 i broj njihovih p.e.-ova. Tako se tijekom razdoblja između 2014. i 2023. broj neusklađenih aglomeracija smanjio za 88 % te je broj neusklađenih p.e.-ova smanjen za 94 %. K tomu, te brojeve treba prilagoditi kako bi se uzeli u obzir argumenti izneseni u točkama 26. i 27. ove presude, kad je riječ o aglomeracijama Trappeto i Courmayeur.

76 Kao osmo, Talijanska Republika smatra da je neprimjereno da Komisija u svojoj tužbi obuhvati druge postupke zbog povrede koji su protiv nje pokrenuti u području komunalnih otpadnih voda. U svakom slučaju, iz podataka koji se odnose na druga tri postupka zbog povrede protiv te države članice proizlazi da se ukupan broj od više od 800 neusklađenih aglomeracija postupno smanjio na ukupan broj od 622 na dan podnošenja odgovora na tužbu.

77 Kao deveto, kad je riječ o kvaliteti vode za kupanje, Talijanska Republika smatra da je rizik od štete samo teoretski i isključivo potencijalan. Osim toga, podaci o kvaliteti vode za kupanje u obalnim područjima u blizini aglomeracija Castellammare del Golfo I, Cinisi, Terrassini i Trappeto, kako su dopunjeni i ažurirani, prikazuju drukčiju sliku kvalitete voda u tim područjima od one koja proizlazi iz Komisijine tužbe te upućuju na tendenciju poboljšanja.

78 Kao deseto, Talijanska Republika tvrdi da bi, ako bi se slijedili Komisijini prijedlozi, postojala paradoksalna opasnost da joj se naloži plaćanje novčanih sankcija u iznosu znatno većem od onih koje joj je Sud izrekao u presudi od 31. svibnja 2018., Komisija/Italija (C-251/17, EU:C:2018:358), iako se ta presuda odnosila na povrede Direktive 91/271 koje su se odnosile na veći broj aglomeracija i ukupan veći broj p.e. nego u ovom predmetu.

79 Slijedom toga, Talijanska Republika zahtijeva da se koeficijent težine povrede odredi na razini nižoj od one koju je predložila Komisija.

80 Kada je riječ o Komisijinu zahtjevu za kumulativnu primjenu paušalnog iznosa i novčane kazne, Talijanska Republika ističe da, kada je sigurno ili razumno vjerojatno da država članica o kojoj je riječ neće moći izvršiti presudu kojom se utvrđuje povreda obveze jer vremenski raspored koji su podnijela nacionalna tijela, čiji je cilj osigurati potpunu provedbu te presude, prekoračuje trajanje postupka, nije ispunjen preduvjet za nalaganje plaćanja paušalnog iznosa, odnosno objektivna mogućnost da se država članica koja je povrijedila obvezu pravodobno uskladi. Stoga u takvom slučaju treba izbjeći nalaganje plaćanja paušalnog iznosa, s obzirom na to da je odvraćajuća funkcija već u potpunosti ispunjena samom novčanom kaznom.

81 Upravo je to slučaj u ovom predmetu, u kojem je Talijanskoj Republici bilo praktički nemoguće osigurati sve radnje radi izvršenja presude C-85/13 prije okončanja postupka na temelju članka 260. stavka 2. UFEU-a pred Sudom. Prema tome, ta država članica u prvom redu zahtijeva izricanje novčane kazne, isključujući paušalni iznos, u okviru ovog predmeta.

82 Podredno, Talijanska Republika zahtijeva da joj se naloži samo plaćanje paušalnog iznosa, koji je dovoljan za sankcioniranje neizvršenja obveza koje ima na temelju prava Unije. Naime, nalaganje plaćanja paušalnog iznosa u velikom iznosu uz novčanu kaznu bilo bi neproporcionalno i moglo bi imati učinak suprotan onomu koji se želi postići, otežavajući izvršenje presude C-85/13 zbog ozbiljnih štetnih financijskih posljedica do kojih bi dovelo.

83 Još podrednije, Talijanska Republika zahtijeva da obveza plaćanja novčane kazne stupi na snagu tek nakon isteka predviđenih vremenskih rasporeda. Naime, određivanje referentnog roka za primjenu novčane kazne obuhvaćeno je neovisnom ocjenom Suda.

84 U svojem odgovoru na repliku Talijanska Republika dodaje da na dan podnošenja tog odgovora samo tri aglomeracije s ukupnim opterećenjem od 78 069 p.e. još uvijek nisu bile usklađene s presudom C-85/13. Tako se od objave te presude broj neusklađenih aglomeracija smanjio za 93 %, što predstavlja smanjenje nastalog neusklađenog opterećenja od 96,6 %.

Ocjena Suda

85 Uvodno valja podsjetiti na to da je cilj postupka predviđenog u članku 260. stavku 2. UFEU-a potaknuti državu članicu koja je povrijedila obvezu da izvrši presudu zbog povrede obveze i samim time osigurati stvarnu primjenu prava Unije te da mjere predviđene tom odredbom,

odnosno novčana kazna i paušalni iznos, obje imaju taj isti cilj (presuda od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 96. i navedena sudska praksa).

86 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, primjena novčane kazne i paušalnog iznosa ovisi o prikladnosti svakog od njih da postigne cilj koji se želi postići, ovisno o okolnostima slučaja i, u tim okolnostima, nije isključeno pribjegavanje dvjema vrstama predviđenih sankcija (presuda od 17. rujna 2015., Komisija/Italija, C-367/14, EU:C:2015:611, t. 114. i navedena sudska praksa).

87 Dok se izricanje novčane kazne čini posebno prikladnim kako bi se država članica potaknula da u najkraćem roku okonča povredu obveze koja bi bez poduzimanja takve mjere nastavila postojati, nalaganje plaćanja paušalnog iznosa više počiva na ocjeni posljedica koje neizvršenje obveza dotične države članice ima na privatne i javne interese, osobito ako je povreda postojala tijekom dužeg razdoblja od presude kojom je prvotno utvrđena (presuda od 17. rujna 2015., Komisija/Italija, C-367/14, EU:C:2015:611, t. 115. i navedena sudska praksa).

88 Također treba podsjetiti na to da je zadaća Suda da u svakom predmetu, na temelju okolnosti pojedinog slučaja koji razmatra kao i na temelju procijenjenog stupnja uvjerljivosti i prevencije koji mu se čini potrebnim, odredi primjerene novčane sankcije, osobito kako bi se spriječilo ponavljanje sličnih povreda prava Unije (presuda od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 97. i navedena sudska praksa).

89 Stoga Komisijini prijedlozi ne mogu vezati Sud i čine samo korisnu referentnu osnovu. Također, smjernice iz komunikacija Komisije same po sebi ne vežu Sud, ali pridonose osiguravanju transparentnosti, predvidljivosti i pravne sigurnosti u vezi s djelovanjem te institucije (presuda od 12. ožujka 2020., Komisija/Italija (Nezakonite potpore dodijeljene hotelijerskom sektoru na Sardiniji), C-576/18, EU:C:2020:202, t. 136. i navedena sudska praksa).

– *Mogućnost kumuliranja novčane kazne i paušalnog iznosa*

90 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, Sud je u izvršavanju diskrecijske ovlasti koja mu je dodijeljena u području o kojem je riječ ovlašten izreći, kumulativno, novčanu kaznu i paušalni iznos (presuda od 17. rujna 2015., Komisija/Italija, C-367/14, EU:C:2015:611, t. 116. i navedena sudska praksa), i to osobito kada je povreda istodobno trajala dulje razdoblje i nastavila je postojati (vidjeti presudu od 12. srpnja 2005., Komisija/Francuska, C-304/02, EU:C:2005:444, t. 82.).

91 Međutim, s obzirom na elemente koji proizlaze iz točaka 38., 44. i 46. ove presude, valja utvrditi da povredu obveze o kojoj je riječ u ovom predmetu obilježavaju iste okolnosti poput onih navedenih u sudskoj praksi navedenoj u prethodnoj točki ove presude. Stoga Talijanska Republika ne može s uspjehom osporavati to da se u odnosu na nju kumulativno primijene dvije novčane sankcije.

– *Paušalni iznos*

92 Prema sudskoj praksi Suda, nalaganje plaćanja paušalnog iznosa i eventualno određivanje visine tog iznosa moraju se, u svakom pojedinom slučaju, temeljiti na svim relevantnim čimbenicima koji se odnose kako na značajke utvrđene povrede tako i na ponašanje države članice protiv koje je pokrenut postupak na temelju članka 260. UFEU-a. U tom pogledu taj članak dodjeljuje Sudu

široku diskrecijsku ovlast kako bi mogao odlučiti hoće li izreći ili ne takvu sankciju i odrediti, u tom slučaju, njezin iznos (presuda od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 98. i navedena sudska praksa).

93 U ovom predmetu, svi pravni i činjenični elementi na temelju kojih je Sud presudom C-85/13 utvrdio povredu obveze koja se stavlja na teret, kao i okolnosti da su protiv Talijanske Republike u tijeku četiri postupka zbog povrede obveze u području pročišćavanja komunalnih otpadnih voda, koji se odnose na ukupno više od 800 aglomeracija, i da je ta država članica već bila predmet više presuda kojima se utvrđuje povreda obveze u tom posebnom sektoru djelovanja Unije, odnosno presude od 31. svibnja 2018., Komisija/Italija (C-251/17, EU:C:2018:358) i onih navedenih u točki 98. te presude, upućuju na činjenicu da je zbog djelotvornog sprečavanja budućeg ponavljanja sličnih povreda prava Unije nužno donijeti mjeru s odvraćajućim učinkom kao što je nalaganje plaćanja paušalnog iznosa.

94 U takvim okolnostima, na Sudu je da, u izvršavanju svoje diskrecijske ovlasti, taj paušalni iznos odredi na način da on bude, s jedne strane, prilagođen okolnostima i, s druge strane, proporcionalan počinjenoj povredi. Neki od relevantnih čimbenika u tom pogledu su elementi poput težine i trajanja utvrđene povrede kao i sposobnosti plaćanja predmetne države članice (presuda od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 100. i 101. i navedena sudska praksa).

95 Što se tiče, kao prvo, težine povrede, s jedne strane, kao što to proizlazi iz njezina članka 1. drugog stavka, cilj Direktive 91/271 je zaštita okoliša od štetnih utjecaja ispuštanja otpadnih voda. Međutim, nepostojanje ili nedostatnost sustava za prikupljanje ili pročišćavanje komunalnih otpadnih voda može negativno utjecati na okoliš i treba ih smatrati osobito ozbiljnima. S druge strane, razmjer štetnog utjecaja na okoliš u velikoj mjeri ovisi o broju aglomeracija na koje se odnosi povreda obveze koja se stavlja na teret (presuda od 31. svibnja 2018., Komisija/Italija, C-251/17, EU:C:2018:358, t. 72. i 73. i navedena sudska praksa).

96 U ovom slučaju, što se tiče, kao prvo, aglomeracija Castellammare del Golfo I, Cinisi i Terrasini, nesporno je da obveze koje proizlaze iz članaka 4., 5. i 10. Direktive 91/271, kako su utvrđene u presudi C-85/13, još uvijek nisu bile ispunjene na dan rasprave pred Sudom u ovom predmetu, odnosno 13. studenoga 2024.

97 Kao drugo, kad je riječ o aglomeraciji Trappeto, valja istaknuti, kao što to proizlazi iz točke 32. ove presude, da su radovi na uređaju za pročišćavanje te aglomeracije završeni i da je upravljanje tim uređajem 22. prosinca 2023. predano društvu AMAP, upravitelju integrirane vodne usluge ATO-a u Palermu. Usto, dokaz o poštovanju graničnih vrijednosti za emisije utvrđenih Direktivom 91/271 za razdoblje od 23. lipnja do 15. prosinca 2023. iznesen je u odgovoru na repliku.

98 U tim okolnostima valja smatrati, kao što je to Komisija također priznala na raspravi, da je Talijanska Republika na dan 15. prosinca 2023. poduzela sve potrebne mjere kako bi aglomeraciju Trappeto uskladila s obvezama koje proizlaze iz članaka 4., 5. i 10. Direktive 91/271, kako su utvrđene u presudi C-85/13.

99 Kao treće, kad je riječ o aglomeraciji Courmayeur, kao što to proizlazi iz točke 33. ove presude, Talijanska Republika u svojem je odgovoru na repliku tvrdila da je stanje te aglomeracije usklađeno s Direktivom 91/271 ne samo s fizičkog aspekta, s dovršetkom i priključenjem sabirnih

sustava na uređaj za pročišćavanje u La Salleu, nego i s funkcionalnog gledišta i učinkovitosti pročišćavanja. Osim toga, ta se država članica na raspravi pozvala na nove analize dostavljene Komisiji, koje potvrđuju poštovanje graničnih vrijednosti emisija utvrđenih tom direktivom.

100 Međutim, Komisija je na toj raspravi osporavala to da je Talijanska Republika podnijela dokaz o usklađenosti stanja aglomeracije Courmayeur sa zahtjevima te direktive. Naime, ta je institucija istaknula, a da joj ta država članica nije proturječila, da su se, s jedne strane, novi elementi koje je ona podnijela odnosili samo na dio te aglomeracije i da se njima stoga ne utvrđuje usklađenost navedene aglomeracije u cijelosti s navedenom direktivom i, s druge strane, da nisu dostavljeni izvješće o prihvaćanju drugog dijela građevinskih radova i priključenja sabirnog sustava na taj uređaj, potvrda o prihvaćanju uređaja koja iz toga proizlazi i potvrda o funkcioniranju navedenog uređaja.

101 U tim okolnostima valja smatrati da Talijanska Republika na dan rasprave nije dokazala da je poduzela sve potrebne mjere kako bi aglomeraciju Courmayeur uskladila s obvezama koje proizlaze iz članaka 4. i 10. Direktive 91/271, kako su utvrđene u presudi C-85/13.

102 Iz toga slijedi da je broj aglomeracija koje na taj datum nisu bile usklađene s Direktivom 91/271, odnosno 4, znatno smanjen u odnosu na ukupan broj aglomeracija koje su bile predmet presude C-85/13, odnosno 41, i, povezano s tim, šteta nanesena okolišu smanjila se u odnosu na onu koja proizlazi iz prvotne povrede obveze utvrđene u toj presudi (vidjeti u tom smislu presudu od 22. lipnja 2016., Komisija/Portugal, C-557/14, EU:C:2016:471, t. 75.). Stoga je Talijanska Republika znatno smanjila štetan utjecaj na okoliš koji proizlazi iz povrede utvrđene u presudi C-85/13.

103 Ipak, ostaje činjenica da štetan utjecaj na okoliš, iako je manje znatan, i dalje postoji. Taj štetan utjecaj još je ozbiljniji jer sve četiri neusklađene aglomeracije ispuštaju u prihvatne vode koje se smatraju osjetljivim područjima. Naime, time što je predmetna područja kvalificirala kao „osjetljiva područja”, u skladu s člankom 5. stavkom 1. Direktive 91/271 i njezinim Prilogom II., Talijanska Republika priznala je potrebu za povećanom zaštitom okoliša tih područja. Međutim, izostanak pročišćavanja komunalnih otpadnih voda čini štetan utjecaj na okoliš (vidjeti u tom smislu presudu 17. listopada 2013., Komisija/Belgija, C-533/11, EU:C:2013:659, t. 55.).

104 Imajući u vidu rizike koje, s obzirom na sudsku praksu navedenu u točki 95. ove presude, predmetna povreda predstavlja za važne javne interese o kojima je riječ, povezane sa zaštitom okoliša, ni složenost materijalnih intervencija koje treba provesti ni činjenica, pod pretpostavkom da se dokaže, da je rizik od štete kvaliteti vode za kupanje u dotičnim obalnim područjima teoretski i isključivo potencijalan ili da bi kvaliteta te vode u svakom slučaju bila sklona poboljšanju, ne mogu dovesti do manje stroge ocjene težine te povrede.

105 Međutim, kao olakotnu okolnost valja uzeti u obzir, kao prvo, suradnju Talijanske Republike s Komisijinim službama tijekom cijelog postupka, kao drugo, napredak koji je ta država članica ostvarila u izvršenju presude C-85/13, kao treće, znatne napore koje je ta država članica uložila kako bi izvršila tu presudu i, kao četvrto, imenovanje jedinstvenog izvanrednog povjerenika u tu svrhu.

106 Što se tiče, kao drugo, trajanja povrede, valja uzeti u obzir razdoblje od objave presude kojom se utvrđuje prva povreda obveze do trenutka u kojem Sud ocjenjuje činjenice (vidjeti u tom smislu presudu od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 126. i navedenu sudsku praksu).

107 U ovom slučaju neizvršenje presude C-85/13 u trenutku u kojem Sud ocjenjuje činjenice traje otprilike jedanaest godina, što predstavlja prekomjerno trajanje, iako treba uzeti u obzir znatno razdoblje od nekoliko godina koje su zahtijevali potrebni infrastrukturni radovi.

108 Kao treće, kad je riječ o sposobnosti plaćanja predmetne države članice, Komisija je u skladu s točkama 3.4. i 4.2. Komunikacije iz 2023. predložila da se u obzir uzme bruto domaći proizvod (BDP) te države članice u odnosu na prosjek BDP-a država članica za dvije trećine izračuna i broj stanovnika te države članice u usporedbi s prosječnim brojem stanovnika država članica kao demografskim kriterijem za jednu trećinu izračuna.

109 U tom pogledu, iz nedavne sudske prakse Suda proizlazi da utvrđivanje sposobnosti plaćanja dotične države članice ne može u metodu izračuna faktora „n”, koji predstavlja sposobnost plaćanja dotične države članice u odnosu na sposobnost plaćanja drugih država članica, uključiti uzimanje u obzir demografskog kriterija na način predviđen u točkama 3.4. i 4.2. Komunikacije iz 2023. (presuda od 25. travnja 2024., Komisija/Poljska (Direktiva o zviždačima), C-147/23, EU:C:2024:346, t. 86.).

110 Stoga, kako bi se utvrdila sposobnost plaćanja Talijanske Republike, treba se osloniti na njezin BDP kao glavni čimbenik i uzeti u obzir nedavne promjene tog BDP-a, kako su postojale u trenutku kada je Sud ispitivao činjenice (vidjeti u tom smislu presudu od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 131. i navedenu sudsku praksu).

111 S obzirom na prethodna razmatranja i s obzirom na to da Komisija nije odredila valjani kriterij za izračun faktora „n” kojim se utvrđuje sposobnost plaćanja Talijanske Republike, paušalni iznos treba odrediti uzimajući u obzir prosjek BDP-a te države članice izračunan za posljednje tri godine. Sud smatra da pravična ocjena okolnosti ovog slučaja zahtijeva da se paušalni iznos koji treba izreći navedenoj državi članici odredi na 10 milijuna eura.

– *Novčana kazna*

112 Prema ustaljenoj sudskoj praksi Suda, izricanje novčane kazne načelno je opravdano samo ako povreda zbog neizvršenja prethodne presude traje i u vrijeme dok Sud ispituje činjenice (presuda od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 135. i navedena sudska praksa).

113 U ovom slučaju, kao što to proizlazi iz točaka 96. do 102. ove presude, na dan rasprave mjere potrebne za izvršenje presude C-85/13 još nisu bile u cijelosti donesene.

114 U tim okolnostima, nalaganje Talijanskoj Republici plaćanja novčane kazne prikladno je financijsko sredstvo kako bi se tu državu članicu potaknulo na poduzimanje mjera potrebnih za prestanak utvrđene povrede obveze i kako bi se osiguralo potpuno izvršenje presude C-85/13.

115 U tom pogledu ustaljena je sudska praksa da tu novčanu kaznu treba odrediti prema stupnju pritiska koji je potreban kako bi predmetna država članica promijenila svoje ponašanje i prestala s povredom koja joj se stavlja na teret (presuda od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 138. i navedena sudska praksa).

116 U izvršavanju svoje diskrecijske ovlasti u tom području na Sudu je da navedenu kaznu odredi na način da ona bude, s jedne strane, primjerena okolnostima i, s druge strane, proporcionalna utvrđenoj povredi te sposobnosti plaćanja odnosne države članice (presuda od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 139. i navedena sudska praksa).

117 Za potrebe određivanja iznosa novčane kazne temeljni kriteriji koje treba uzeti u obzir da bi se osigurala njezina prinudna narav, radi ujednačene i djelotvorne primjene prava Unije, načelno su težina povreda, njihovo trajanje i sposobnost plaćanja države članice o kojoj je riječ. Za primjenu tih kriterija treba voditi računa osobito o posljedicama koje neizvršenje obveza države članice o kojoj je riječ ima na privatne i javne interese kao i o tome koliko je hitno da država članica o kojoj je riječ postupi u skladu sa svojim obvezama (presuda od 13. lipnja 2024., Komisija/Mađarska (Prihvat tražitelja međunarodne zaštite II), C-123/22, EU:C:2024:493, t. 141. i navedena sudska praksa).

118 Kad je riječ o tim čimbenicima, okolnosti koje treba uzeti u obzir proizlaze, među ostalim, iz razloga iz točaka 96. do 110. ove presude, koji se odnose na težinu i trajanje povrede o kojoj je riječ kao i na sposobnost plaćanja Talijanske Republike.

119 Osim toga, kao otegotnu okolnost valja uzeti u obzir činjenicu da do potpunog izvršenja presude C-85/13, prema posljednjim navodima koje je Talijanska Republika iznijela u svojem odgovoru na repliku, treba doći tek 2026., što odgovara zakašnjenju između 26 i 28 godina u odnosu na datum na koji su države članice morale osigurati poštovanje članaka 4. i/ili 5. i članka 10. Direktive 91/271.

120 Usto, Komisija je Sudu predložila postupno smanjenje novčane kazne ovisno o ostvarenom napretku u izvršenju presude C-85/13.

121 U vezi s tim, valja podsjetiti na to da, iako se za jamstvo potpunog izvršenja presude Suda mora zahtijevati cijela novčana kazna sve dok država članica ne poduzme sve mjere potrebne za okončanje utvrđene povrede, u nekim se specifičnim slučajevima ipak može predvidjeti sankcija koja uzima u obzir mogući napredak koji je država članica ostvarila u izvršenju svojih obveza (presuda od 31. svibnja 2018., Komisija/Italija, C-251/17, EU:C:2018:358, t. 83. i navedena sudska praksa).

122 U ovom slučaju valja utvrditi da je, nakon usklađivanja stanja aglomeracije Trappeto s obvezama koje proizlaze iz Direktive 91/271, broj p.e. iz aglomeracija koje nisu raspolagale sustavima za prikupljanje i pročišćavanje komunalnih otpadnih voda koji su u skladu s relevantnim odredbama te direktive na dan rasprave iznosio 137 253.

123 Uzimajući u obzir sve okolnosti ovog predmeta, Sud smatra da je prikladno izreći degresivnu novčanu kaznu u iznosu od 75 000 eura po danu.

124 Što se tiče periodičnosti novčane kazne, njezina degresivna sastavnica određuje se, u skladu s Komisijinim prijedlogom, na polugodišnjoj osnovi, s obzirom na to da utvrđivanje i analiza dokaza o usklađenosti predmetnih aglomeracija s Direktivom 91/271 mogu zahtijevati određeno vrijeme i kako bi se uzeo u obzir mogući napredak koji je Talijanska Republika ostvarila. Stoga će ukupni iznos koji se odnosi na svako od tih razdoblja trebati umanjiti za postotak koji odgovara

udjelu koji čini broj p.e.-ova aglomeracija čiji su sustavi prikupljanja i pročišćavanja komunalnih otpadnih voda usklađeni s presudom C-85/13 (vidjeti u tom smislu presudu od 31. svibnja 2018., Komisija/Italija, C-251/17, EU:C:2018:358, t. 87. i navedenu sudsku praksu).

125 Stoga Talijanskoj Republici valja naložiti da Komisiji plati novčanu kaznu u iznosu od 13 687 500 eura po svakom polugodištu zakašnjenja s provedbom mjera potrebnih kako bi postupila u skladu s presudom C-85/13, računajući od dana objave ove presude i do potpunog izvršenja presude C-85/13, a čiji stvarni iznos treba izračunati na kraju svakog šestomjesečnog razdoblja tako da se ukupni iznos za svako to razdoblje umanji za postotak koji odgovara udjelu koji čini broj p.e-ova. aglomeracija čiji su sustavi prikupljanja i pročišćavanja komunalnih otpadnih voda usklađeni s presudom C-85/13, na kraju promatranog razdoblja, u odnosu na broj p.e.-ova aglomeracija koje ne raspolažu takvim sustavima na dan objave ove presude.

Troškovi

126 U skladu s člankom 138. stavkom 1. Poslovnika Suda, stranka koja ne uspije u postupku dužna je, na zahtjev protivne stranke, snositi troškove. Budući da je Komisija postavila zahtjev da se Talijanskoj Republici naloži snošenje troškova i da ona nije uspjela u postupku, valja joj naložiti snošenje troškova.

Slijedom navedenog, Sud (šesto vijeće) proglašava i presuđuje:

1. **Time što nije poduzela potrebne mjere kako bi postupila u skladu s presudom od 10. travnja 2014., Komisija/Italija (C-85/13, EU:C:2014:251), Talijanska Republika povrijedila je obveze koje ima na temelju članka 260. stavka 1. UFEU-a.**

2. **Talijanskoj Republici nalaže se da Europskoj komisiji plati paušalni iznos od 10 milijuna eura.**

3. **U slučaju da povreda obveze utvrđena u točki 1. na dan objave ove presude i dalje traje, Talijanskoj Republici nalaže se da Europskoj komisiji plati novčanu kaznu u iznosu od 13 687 500 eura po svakom polugodištu zakašnjenja s provedbom mjera potrebnih kako bi postupila u skladu s presudom od 10. travnja 2014., Komisija/Italija (C-85/13, EU:C:2014:251), računajući od dana objave ove presude i do potpunog izvršenja presude od 10. travnja 2014., Komisija/Italija (C-85/13, EU:C:2014:251), a čiji stvarni iznos treba izračunati na kraju svakog šestomjesečnog razdoblja tako da se ukupni iznos za svako to razdoblje umanji za postotak koji odgovara udjelu koji čini broj populacijskog ekvivalenta aglomeracija čiji su sustavi prikupljanja i pročišćavanja komunalnih otpadnih voda usklađeni s presudom od 10. travnja 2014., Komisija/Italija (C-85/13, EU:C:2014:251), na kraju promatranog razdoblja, u odnosu na broj populacijskog ekvivalenta aglomeracija koje ne raspolažu takvim sustavima na dan objave ove presude.**

4. **Talijanskoj Republici nalaže se snošenje troškova.**

Potpisi